

УДК 378.015.31.091.33:[316.77:004.77]:61-057.87

Олена Мурзіна

ORCID iD 0000-0002-6968-5525

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики,
Запорізький державний медичний університет,
пр. Маяковського, 24, 69005 Запоріжжя, Україна,
elena_murzina@ukr.net

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті розглянуто та узагальнено методологію формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки в медичному університеті. У нашому дослідженні ми розглядаємо методологією як організацію наукового пошуку з формулюванням концепції та відбором методів дослідження. Методологічну основу нашого дослідження розкрито на чотирьох рівнях: філософському, загальнонауковому, конкретнонауковому та технологічному.

До змісту філософського рівня ми віднесли положення філософії освіти про неперервний професійний розвиток та саморозвиток особистості та концепцію людиноцентризму в медицині і освіті. На основі загальнонаукового рівня визначено концепцію дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті в основу якої покладено сукупність методологічних та теоретичних положень. Дослідження здійснено на засадах системного, аксіологічного, акмеологічного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів, що дає змогу розглянути проблему формування медіакомпетентності майбутніх лікарів як міждисциплінарну, яка потребує інтегрування знань з різних галузей наукового знання у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

На конкретнонауковому рівні розкрито теоретичні та методичні положення щодо змісту професійної освіти; розвитку неперервної професійної освіти; структури медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті. До змісту технологічного рівня віднесли технології реалізації організаційно-методичних засад, вибір засобів та методів отримання емпіричного матеріалу та систему методів дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

Ключові слова: концепція; медіакомпетентність; методологія; науковий підхід; проблема.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.2.4>

Вступ. Сьогодні стають дуже актуальними дослідження, які присвячені проблемі вдосконалення професійної підготовки майбутнього лікаря, формування його компетентностей, що розглядається в контексті конкурентоздатності фахівця на сучасному ринку праці. Ключовим напрямом дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки є визначення методологічних засад наукового пошуку, сукупності засобів та методів наукового пізнання. Методологія наукового дослідження забезпечує об'єктивність, цілісність, всебічність та комплексність самого дослідження. Сприяє належній організації дослідження та забезпечує достовірність отриманих результатів.

Аналіз наукових публікацій: Проблеми методології педагогіки як теорії методів науково-педагогічного дослідження висвітлювались у

працях таких вчених, як І. Аносов, С. Артюх, А. Баскаков, С. Гончаренко, О. Крушельницька, З. Курлянд, П. Лузан, А. Новіков, Ю. Палеха, В. Сидоренко, Д. Стеченко, С. Сисоєва, Н. Тверезовська, В. Тушева, М. Фіцула, Д. Чернілевський, В. Шейко, Г. Цехмістрова, В. Юринець, В. Ягупов та ін. Однак у наукових працях не приділяється увага до методологічних засад щодо формування медіакомпетентності майбутніх лікарів. Тому дане дослідження є досить актуальним.

Мета статті – визначити методологічні засади дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті та охарактеризувати методологічні підходи до вивчення досліджуваного феномену.

Методологія дослідження. У дослідженні використані теоретичні методи аналізу і систематизації наукових джерел для розробки методології формування медіакомпетентності

майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

Результати дослідження. Перш ніж говорити про методологію формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті, ми дамо визначення поняття «медіакомпетентність».

В науково-педагогічній літературі *медіакомпетентність* розглядається як: сукупність досвіду, умінь щодо використання медіа та готовність до самовдосконалення (Potter, 2001); сприйняття, створення та передача повідомлень за допомогою технічних і медіа-технічних систем (Найдьонова, 2009); характеризує результат медіаосвіти та готовність до здійснення діяльності за допомогою медіа і використання професійно-орієнтованих медіа текстів (Онкович, 2013); сукупність її знань, умінь, здібностей, що сприяють відбору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню й передачі медіатекстів у різних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в соціумі (Приходькіна, 2017); здатність аналізувати, редагувати, оцінювати медіа-тексти; виокремлення ролі медіа в освітньому процесі загальноосвітніх установ; підвищення рівня професійної підготовки у відповідності до освітніх вимог (Влбтеке, 2003). В нашому дослідженні медіакомпетентність майбутніх лікарів ми розглядаємо як компетентність щодо застосування медіатехнологій у професійній діяльності.

Різні автори виокремлюють різні аспекти цього поняття. Визначення методології (від грецьк. *methodos* метод + *logos* вчення) – це вчення про науковий метод пізнання, а також система таких методів, основних підходів і прийомів дослідження, що застосовуються в певній науці (Курлянд та інші, 2007).

Методологія – це філософське вчення про систему методів наукового пізнання та перетворення реальної дійсності, а також учення про застосування принципів, категорій, законів діалектики й науки до процесу пізнання і практики з метою набуття нових знань (Баскаков, 2014).

С. Сисоєва (2013) трактує поняття «методологія» як «вчення про науковий метод пізнання: сукупність пізнавальних засобів, методів, прийомів, що застосовуються в певній науці: галузь знання, яка вивчає засоби, передумови і принципи організації пізнавальної і перетворювальної діяльності».

Як бачимо з аналізу наукової літератури, методологія найбільш частіше трактується як сукупність методів дослідження, створення концепцій та система знань про теорію науки або система методів дослідження. Тому нам потрібно визначитися з методами дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

Під методологією дослідження ми розуміємо організацію наукового пошуку для якого є характерно формування концепції, відбір методів дослідження. Методологічну основу нашого дослідження розкриваємо на чотирьох рівнях: філософському, загальнонауковому, конкретнонауковому та технологічному.

Безсумнівно, *філософський рівень методології* є найвагомимим, він охоплює філософські аспекти дослідження, виконує світоглядну функцію та визначає загальну стратегію принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності (Шейко, 2006).

Особливо важливим для нашого дослідження є філософські положення щодо зв'язку теорії та практики, яка передбачає цілісність цих взаємопов'язаних і взаємообумовлюючих складових людської діяльності; розвитку та формування особистості; сутності людини; гуманності, яка визнає найвищу цінність людини, її гідність, честь та достоїнство, право на щастя, виявлення своїх здібностей.

Змістом філософського рівня методології нашого дослідження є положення філософії освіти про професійний розвиток та саморозвиток особистості та концепція людиноцентризму в медицині та освіті.

Загальнонауковий рівень методології дослідження який є основою побудови концепцій, структури та змісту відображає знання які визначають наукові принципи, які мають загальний та універсальний характер (Важинський, 2016). На основі загальнонаукових понять формулюються підходи та принципи, що забезпечують зв'язок філософської парадигми з провідними загальнонауковими підходами. До цього рівня методології належать знання про загальні методи теоретичного (сходження від абстрактного до конкретного, ідеалізація, формалізація, аксіоматика та ін.), емпіричного (спостереження, вимірювання, порівняння, експеримент) дослідження та спільні для них (абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, моделювання тощо) (Марцин, 2002). У нашому дослідженні на загальнонауковому рівні об'єднано концепції формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

До конкретнонаукового рівня методології дослідження відносять сукупність характерних наукових принципів, знань, положень і методів пізнання, дослідницьких прийомів та процедур. Конкретнонауковий рівень методології нашого дослідження відображає теоретичні та методичні положення щодо змісту професійної освіти; розвитку неперервної професійної освіти; структури медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті; парадигми розвитку

вищої медичної освіти в умовах глобалізації, інтеграції та цифровізації суспільства.

Четвертий (технологічний) рівень методології передбачає розробку конкретних методик та техніки дослідження (Новиков, 2008). Технологічний рівень методології відображає систему чи сукупність методів які ми застосовуємо конкретно для дослідження обраної проблеми. Змістом технологічного рівня нашого дослідження є технології реалізації організаційно-методичних засад формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті; вибору засобів та методів отримання емпіричного матеріалу щодо формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті; системи методів дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті; формування моделі формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

Складовою частиною методології дослідження є концепція. Вона створює підґрунтя для цілісного системного всебічного та об'єктивного наукового пошуку щодо дослідження обраної проблеми. Концепція дослідження відображає систему теоретичних та методологічних положень, дослідницьку базу щодо наукових підходів, методів, які використовуються для вивчення обраної проблеми.

Концепція (від латинського *conceptio* – сукупність, система) – система поглядів на те чи інше педагогічне явище, процес, спосіб розуміння, тлумачення якихось педагогічних явищ, подій; провідна ідея педагогічної теорії (Гончаренко, 2011).

Під концепцією розуміють «систему доказів певного положення, систему поглядів на те чи інше явище; спосіб розуміння, тлумачення якихось явищ. Ідейний задум» (Бусел, 2004).

Визначення концепції даного дослідження обумовлено специфікою міждисциплінарних досліджень. Провідна ідея дослідження полягає у тому що проблема формування медіакомпетентності майбутнього лікаря у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті є міждисциплінарною і потребує інтегрування знань з різних галузей наукового знання. Дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті буде здійснюватися на засадах *системного, аксіологічного, акмеологічного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого та компетентнісного* підходів.

На думку О. Власенко (2015), використання *системного підходу* є «спосіб нашого бачення об'єкта», у педагогічних дослідженнях дозволяє

вивчати об'єкт цілісно, а також виявити та дослідити його різноманітні зв'язки із зовнішнім середовищем. Під системним підходом розуміють «напрямок методології наукового пізнання, в основі якого лежить вивчення об'єкта як системи: цілісного комплексу взаємопов'язаних елементів».

Як зауважує Н. Мачинська (2014), системний підхід забезпечує цілісність навчального процесу, сприяє організації та дає змогу розглядати процес формування готовності, компетентності компетентності майбутніх фахівців як єдину систему з різноманітними внутрішніми й зовнішніми зв'язками.

У нашому дослідженні системний підхід застосований для аналізу проблеми формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті, обґрунтування структури медіакомпетентності лікаря, формулюванню концепції формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті, визначення критеріїв сформованості медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті та розгляду досліджуваного феномену як підсистеми неперервної освіти дорослих.

Системний підхід направлений на виявлення того, як спрямований процес підготовки майбутніх лікарів на реалізацію диференційованого підходу в навчанні, як взаємодіють його частини на всіх рівнях структурної ієрархії, як пов'язані структурні елементи його організації, як забезпечується цілісність процесу підготовки. Він дозволяє визначити структурні елементи моделі підготовки, здійснити їх аналіз, виділити стійкі зовнішні та внутрішні зв'язки, визначити систему принципів, розкрити зміст і обґрунтувати вибір дидактичного та методичного забезпечення процесу підготовки майбутнього лікаря у процесі доклінічної професійної підготовки.

Так, системний підхід забезпечує цілісність сприйняття доклінічної професійної підготовки лікарів, як системи підготовки до кваліфікованої професійної діяльності, її мети та необхідних результатів із урахуванням діалектики взаємозв'язку між її компонентами, а також основними умовами існування такої системи.

Що стосується *аксіологічного підходу*, то саме він забезпечує формування у лікарів ціннісного ставлення до професійної діяльності, інтересу до професійного удосконалення та розвитку, потреби щодо пошуку нової інформації, професійного оволодіння нею, яке відбувається через усвідомлення лікарем цілей і цінностей його професійної діяльності, що утворюють внутрішню основу готовності до використання медіа.

Погоджуємось із І. Аносовим (2003), який

вважає, що аксіологічний підхід можна трактувати як філософсько-педагогічну стратегію, що визначає перспективи подальшого вдосконалення системи освіти, а також шляхи розвитку педагогічної майстерності й використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості. На думку, М. Окси (2007), реалізація аксіологічного підходу передбачає дотримання такої вимоги під час формування ціннісних орієнтацій молоді, необхідно повноцінно використовувати можливості колективу як основного провідника соціальних цінностей і групових норм для осіб, які входять до нього.

Аксіологічний підхід дозволяє акцентувати навчальний процес на розвиток загальнолюдських, професійних та особистісних цінностей студентів, який є фундаментом для конструювання свого внутрішнього світу, стійкої життєвої позиції та вдалої професійної діяльності.

Вибір аксіологічного підходу пояснюється його можливостями, які дозволяють сформувати у студентів-медиків розуміння важливості загальнолюдських та професійних цінностей, програмування своєї майбутньої професійної діяльності у професійному середовищі, комунікативної толерантності, розвитку професійно важливих якостей для успішної професійної діяльності.

Аксіологічний підхід в нашому дослідженні застосований для формування особистісно значущих та професійних цінностей, ціннісного ставлення лікарів до професійної діяльності, інтересу до професійного удосконалення та розвитку, потреби щодо пошуку нової інформації, професійного оволодіння нею, яке відбувається через усвідомлення лікарем цілей і цінностей його професійної діяльності, що утворюють внутрішню основу готовності до інновацій.

Наголосимо, що застосування аксіологічного підходу у підготовці студентів сприятиме формуванню їхніх ціннісних орієнтацій на професійний саморозвиток, усвідомленню ними власної самоцінності як майбутнього лікаря в умовах сучасного суспільства, допоможе осмислити, як будувати свою професійну кар'єру, як досягати мети стосовно професійного саморозвитку для успішної професійної діяльності тощо.

Розглянемо наступний підхід. С. Гончаренко (1995) акмеологічний підхід обґрунтовує на основі акмеології (грец. *акме* – вершина, пік, *logos* – наука) – міждисциплінарної науки, яка виникла на межі природничих, суспільних і гуманітарних дисциплін і вивчає феноменологію, закономірності і механізми розвитку людини на ступені її професійної зрілості.

Акмеологічний підхід забезпечує можливість для розгляду доклінічної професійної підготовки лікарів як складової їх професійного становлення,

розвитку та саморозвитку, формування готовності до здійснення кваліфікованої діяльності у системі охорони здоров'я.

Актуальна потреба у саморозвитку, прагнення до самовдосконалення та самореалізації є величезною цінністю. Тому застосування акмеологічного підходу в підготовці майбутніх лікарів сприяє усвідомленню ними особистісного сенсу та значущості професійного саморозвитку.

Акмеологічний підхід в нашому дослідженні застосовано для формування медіакомпетентності, як складової професійного розвитку та саморозвитку студентів медичного університету, виявлення залежності професійної самореалізації майбутніх лікарів від ефективності професійної підготовки в умовах системи вищої медичної освіти. Він орієнтує дослідження на пошук форм, методів і технологій формування системи медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки як складової його професіоналізму, розвитку та саморозвитку в умовах медичного університету.

Для розуміння сутності проблеми професійної підготовки фахівців системи охорони здоров'я важливого значення набуває *діяльнісний підхід*, який вимагає визначення провідної діяльності студентів на всіх етапах професійної освіти. Будь-яка діяльність обов'язково передбачає наявність мети, усвідомленість, вмотивованість.

Діяльність - це головне джерело формування особистості й фактор її розвитку, адже в діяльності студент набуває досвіду, який здійснює внутрішні структури особистості, а відтак, надає професійній діяльності особистісного змісту. В цілому, діяльнісний підхід передбачає орієнтацію на розвиток творчого потенціалу особистості, дозволяє враховувати індивідуальні та вікові особливості кожного студента через посередництво діяльності, яка сприяє самореалізації та особистісному росту (Атанов, 2007).

У контексті формування медіакомпетентності діяльнісний підхід включає: медіадіяльність, вміння застосовувати медіатехнології, здійснення пошуку та відбору медіаінформації, здійснення аналізу медіабезпеки, взаємодію з медіапростором.

Діяльнісний підхід зумовив комплексне використання узагальнених прийомів організації навчальної діяльності майбутніх лікарів, сучасних медіатехнологій навчання, перенесення акцентів на інтерактивні форми і методи навчання та змішану форму навчання.

За допомогою діяльнісного підходу здійснено організаційно-методичні засади формування медіакомпетентності майбутніх лікарів та вибір форм і методів застосування медіатехнологій у професійній підготовці; формування медіакомпетентності у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

Особистісно орієнтований підхід формування медіакомпетентності визначено як створення таких умов у вищих медичних закладах, які сприяють розвитку особистісних якостей і подальшому зростанню їх медіакомпетентності і медіаграмотності, а також включення медіатехнологій у процес підготовки майбутніх лікарів.

Особистісно орієнтований підхід створює умови для самоактуалізації, самооцінювання та саморегуляції особистості, забезпечує мотивацію особистості, забезпечує задоволення від вирішення навчальних завдань (Дубасенюк, 2012). С. Сисоева (2003) зазначає, що результатом особистісно зорієнтованої освіти є формування компетентної особистості, здатної адаптуватися до вимог сучасного суспільства, ринку праці та особистісно й професійно реалізуватися і розвиватися упродовж життя.

Складові особистісно орієнтованого підходу забезпечують створення нових механізмів навчання і виховання та ґрунтуються на принципах глибокої поваги до особистості, самостійності, врахування її індивідуальності. Особистісно орієнтований підхід розглядається як методологічний інструментарій, основу якого становить сукупність концептуальних уявлень, цільових установок, медіазасобів, медіатехнологій які забезпечують формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки.

Отже, особистісно орієнтований підхід має на меті допомогти майбутнім лікарям розкрити власний потенціал, створюючи для цього відповідні умови. Особистісно орієнтований підхід означає здатність особистості ефективно взаємодіяти з медіа, адекватно поводитися в медіасередовищі та ефективно використовувати медіатехнології.

В контексті нашого дослідження особлива важливістю є *компетентнісний підхід*. Його сутність полягає у спрямованості освітнього процесу на формування та розвиток медіакомпетентностей майбутніх лікарів, якими вони мають оволодіти під час навчання у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

С. Сисоева (2015) зазначає, що «компетентний підхід здійснюється у процесі навчання, спрямованого на отримання конкретно визначених результатів навчання (компетенцій). Компетент-

нісний підхід спрямований на підготовку компетентної особи, формування у неї компетентності, яка відповідає запитам ринку праці».

На думку С. Бухальської (2009), компетентнісний підхід, у професійній медичній освіті спрямований не тільки на професійну діяльність, але й на поведінку, спілкування, формування особистісних якостей спеціаліста, прагнення до самоосвіти.

Вважаємо, що саме завдяки реалізації компетентнісного підходу у майбутніх лікарів формується медіакомпетентність, складовою якої є медіаграмотність. Компетентнісний підхід передбачає формування практичних умінь та навичок у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті. Саме використання компетентнісного підходу у підготовці майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті забезпечує досягнення якості фахової підготовки, результатом якої є особистість майбутнього лікаря, який здатний вирішувати професійні завдання та практично застосовувати в майбутній фаховій діяльності набутий досвід професійного саморозвитку.

Отже, компетентнісний підхід сприяв визначенню змісту медіакомпетентності лікаря, оцінці динаміки формування медіакомпетентності майбутніх лікарів та забезпечив формування медіакомпетентності студентів, інтегрування їхніх різнобічних знань, умінь і навичок в системі навчання у медичному університеті.

Висновки і перспективи досліджень. Таким чином, методологія нашого дослідження формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки розглядається як організація наукового пошуку, що включає теоретичне осмислення проблеми за філософським, загальнонауковим, конкретно науковим та технологічному рівнями, розробки концепції дослідження, яка включає системний, аксіологічний, акмеологічний, діяльнісний, особистісно орієнтований та компетентнісний підходи, підбір методів дослідження.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо у розробленні моделі формування медіакомпетентності майбутніх лікарів у процесі доклінічної професійної підготовки у медичному університеті.

Література

- Аносів І. П. Сучасний освітній процес: антропологічний аспект : монографія. Київ: Твім інтер, 2003. 391 с.
- Атанов Г. О. Теорія діяльнісного навчання. Київ: Кондор. 2007. 185 с.
- Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования. Киев : МАУП, 2004. 216 с.
- Барішполець О. Т., Найдьонова Л. А. Медіакультура особистості; соціально-психологічний підхід. Київ: Міленіум, 2009. 440 с.
- Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1140 с.
- Бухальська С. Компетентнісний підхід. Теоретичний аналіз ключових дефініцій вищої медичної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2009. № 2. С. 84–91.
- Власенко О. М. Практичне застосування системного підходу в моделюванні науково-дослідної роботи

- студентів. *Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 268–278.
- Гончаренко С. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ: Вінниця, 1995. 45 с.
- Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
- Дубасенюк О. А. Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. *Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід*: монографія. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 386 с.
- Мачинська Н. І. Модель педагогічної світи магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю в контексті акмеологічного підходу. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2014. № 1 (12). С. 53–58.
- Новиков А. М., Новиков Д. А. Методология. Москва: СИНТЕГ, 2007. 668 с.
- Онкович Г. В. (ред.). Медіакомпетентність фахівця. Київ: Логос, 2013. 286 с.
- Окса М. М. Стратегічний менеджмент в освіті. Мелітополь: МДПУ, 2007. 178 с.
- Приходькіна Н. О. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. *Вісник післядипломної освіти*. 2017. № 88. С. 80–88.
- Педагогіка вищої школи / З. Н. Курлянд (ред.), Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та інші. Київ: Знання, 2007. 495 с.
- Сисоєва С. О. Компетентнісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. 2015. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11033/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf> (дата звернення: 10.05.2021).
- Сисоєва С. О. Професійна підготовка в контексті особистісноорієнтованої парадигми освіти. *Педагог професійної школи*. Київ: Науковий світ, 2003. Вип. 5. С. 20–24.
- Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методология науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
- Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Київ : Знання, 2006. 307 с.
- Blömeke S. Zukünftige Lehrpersonen und das Medienhandeln von Kindern und Jugendlichen. Eine empirische Studie zu Kenntnissen und Annahmen von Lehramtsstudierenden. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*. 2003. № 6. S. 276–289. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11618-003-0027-0>
- Potter W. J. Media Literacy. 9th edition. Thousand Oaks, London: Sage Publication, 2019. 544 p.

References

- Anosov, I. P. (2003). *Suchasnyj osvritnij proces: antropologichnij aspekt [Suchasnyj osvritnij proces: antropologichnij aspekt]*. Tvim inter.
- Atanov, Gh. O. (2007). *Teorija dijajlnisnogho navchannja [Theory of activity learning]*. Kondor.
- Baskakov, A. Ja., Tulenkov, N. V. (2004). *Metodologhyja nauchnogho yssledovanyja [Research methodology]*. MAUP.
- Baryshpolets, O. T., Najdjonova, L. A. (2009). *Mediakultura osobystosti: socialjno-psykhologichnij pidkhyd [Media culture of personality: Socio-psychological approach]*. Milenium.
- Busel, V. T. (Ed.) (2004). *Velykij tlmachnyj slovnyk suchasnoji ukrajinsjkoji movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Perun.
- Bukhalska, S. (2009). Kompetentnisnyj pidkhyd. Teoretychnyj analiz kljuchovykh definicij vyshhoji medychnoji osvity [Competence approach. Theoretical analysis of key definitions of higher medical education]. *Nova pedagoghichna dumka*, 2, 84–91.
- Vlasenko, O. M. (2015). Praktychne zastosuvannja systemnogho pidkhdodu v modeljuvanni naukovu-doslidnoji roboty studentiv [Practical application of the system approach in modeling of research work of students]. *Profesijna pedagoghichna osvita: systemni doslidzhennja* (pp. 268–278). ZhDU im. I. Franka.
- Ghoncharenko, S. U. (1995). *Pedagoghichni doslidzhennja. Metodologhichni porady molodym naukovcjam [Pedagogical research. Methodological advice for young scientists]*. Vinnicya.
- Ghoncharenko, S. U. (2011). *Ukrajinsjkij pedagoghichnyj encyklopedychnyj slovnyk. [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]*. Volinski oberegi.
- Dubasenjuk, O. A. (2012). Teoretyko-tekhnologhichni zasady vprovadzhennja osobystisno orijentovanogho pidkhdodu u profesijno-pedagoghichnij pidghotovci majbutnjogho vchytelja [Theoretical and technological principles of implementation of personality-oriented approach in professional and pedagogical training of future teachers]. *Profesijna pedagoghichna osvita: osobystisno orijentovanij pidkhyd*. ZhDU im. I. Franka.
- Machynska, N. I. (2014). Model pedagoghichnoji svity maghistrantiv vyshhykh navchalnykh zakladiv nepedagoghichnogho profilju v konteksti akmeologhichnogho pidkhdodu [Model of pedagogical world of masters of higher educational institutions of non-pedagogical profile in the context of acmeological approach].

- Naukovyj visnyk Melitopolskogo derzhavnogo pedagoghichnogho universytetu. Serija: Pedagoghika*, 1 (12), 53–58.
- Novykov, A. M., Novykov, D. A. (2007). *Metodologhija [Methodology]*. SYNTEG.
- Kurliand, Z. N. (Ed.), Khmeliuk, R. I., Semenova, A. V. et al. (2007). *Pedagoghika vyshhoji shkoly [Pedagogy of high school]*. Znannja.
- Onkovych, Gh. V. (Ed.) (2013). *Mediakompetentnistj fakhivcja [Media Competence of a specialist]*. Logos.
- Oksa, M. M. (2007). *Strategichnij menedzhment v osviti [Strategic management in education]*. Melitopol: MDPU.
- Prykhodkina, N. O. (2017). Kompetencija, kompetentnistj, mediakompetentnistj: analiz terminologhiji [Competence, competence, mediacompetence: Analysis of terminology]. *Visnyk pisljadypломnoji osvity*, 88, 80–88.
- Sysoieva, S. O. (2003). Profesijna pidghotovka v konteksti osobystisnoorijentovanoji paradyghmy osvity [Vocational training in the context of personality-oriented paradigm of education]. *Pedagogh profesijnoji shkoly*, 5, 20–24.
- Sysoieva, S. O. (2015). *Kompetentnisno zorijentovana vyshha osvita: formuvannja naukovogho tezaurusu [Competence-oriented higher education: the formation of a scientific thesaurus]*. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11033/1/Sysoeva%20S.A.%202015.pdf>
- Sysoieva, S. O., Krystopchuk, T. Je. (2013). *Metodologhija naukovopedagoghichnykh doslidzenj [Methodology of scientific and pedagogical research]*. Volynsjki obereghy.
- Sheiko, V. M., Kushnarenko, N. M. (2006). *Orghanizacija ta metodyka naukovodoslidnyckoji dijajlnosti [Organization and methods of research activities]*. Znannja.
- Blömeke, S. (2003). Zukünftige Lehrpersonen und das Medienhandeln von Kindern und Jugendlichen Eine empirische Studie zu Kenntnissen und Annahmen von Lehramtsstudierenden [Future teachers and media activities by children and young people. An empirical study of the knowledge and assumptions of student teachers]. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 6, 276–289. <https://doi.org/10.1007/s11618-003-0027-0>
- Potter, W. J. (2019). *Media Literacy*. 9th edition. Sage Publication.

МЕТОДОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ МЕДИАКОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Мурзина Елена, кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры медицинской физики,
биофизики и высшей математики,
пр. Маяковского, 26, 69005 Запорожье, Украина,
elena_murzina@ukr.net

В статье рассмотрена и обобщена методология формирования медиакомпетентности будущих врачей в процессе доклинической профессиональной подготовки в медицинском университете. В нашем исследовании мы рассматриваем методологию как организацию научного поиска с формулировкой концепции и отбором методов исследования. Методологическую основу нашего исследования раскрыто на четырех уровнях: философском, общенаучном, конкретнонаучном и технологическом.

К содержанию философского уровня мы отнесли положения философии образования о непрерывном профессиональном росте и саморазвитии личности и концепции человекоцентризма в медицине и образовании. На основе общенаучного уровня определена концепция исследования формирования медиакомпетентности будущих врачей в процессе доклинической профессиональной подготовки в медицинском университете, в основу которой положена совокупность методологических и теоретических положений. Исследование осуществлено на основе системного, аксиологического, акмеологического, деятельностного, личностно-ориентированного и компетентностного подходов, что позволяет рассмотреть проблему формирования медиакомпетентности будущих врачей как междисциплинарную, которая требует интегрирования знаний из разных областей научного знания в процессе доклинической профессиональной подготовки в медицинском университете.

На конкретнонаучном уровне раскрыты теоретические и методические положения о содержании профессионального образования; развития непрерывного профессионального образования; структуры медиакомпетентности будущих врачей в процессе доклинической профессиональной подготовки в медицинском университете. К содержанию технологического уровня отнесли технологии реализации организационно-методических основ, выбор средств и методов получения эмпирического материала и систему методов исследования формирования медиакомпетентности будущих врачей в процессе доклинической профессиональной подготовки в медицинском университете.

Ключевые слова: концепция; медиакомпетентность; методология; научный подход; проблема.

METHODOLOGY OF FORMATION OF FUTURE DOCTORS' MEDIA COMPETENCE

Murzina Olena, PhD in Pedagogy,
Senior Lecturer, Department of Medical Physics,
Biophysics and Higher Mathematics,
Zaporizhzhia State Medical University,
26 Maiakovskiy Ave, 69035 Zaporizhzhia, Ukraine,
elena_murzina@ukr.net

This article discusses the methodology of future doctors' media competence formation in the process of preclinical training at the medical university. The study considers methodology as the organization of scientific research with the articulation of a concept and the selection of research methods. The methodological basis of our research is revealed at four levels: philosophical, general scientific, specific scientific and technological.

The provisions of the philosophy of education on continuous professional growth and individual self-development, the concept of human-centrism in medicine and education are attributed to the philosophical level of research. The concept of research of future doctors' media competence formation in the process of preclinical professional training at the medical university was determined on the basis of the general scientific level including a set of methodological and theoretical provisions. The study was carried out on the basis of systemic, axiological, acmeological, activity-oriented, personality-oriented and competence-based approaches. It allows to consider the problem of future doctors' media competence formation as an interdisciplinary one, which requires knowledge integration in the process of preclinical professional training at the medical university.

Theoretical and methodological provisions on vocational education, development of continuing professional education, the structure of the media competence of future doctors are revealed at the specific scientific level. Technological level of research includes technologies for the implementation of organizational and methodological foundations, the choice of means and methods for obtaining empirical data and a system of research methods of future doctors' media competence formation in the process of preclinical training at the medical university.

Key words: concept; media competence; methodology; problem; scientific approach.

*Стаття надійшла до редакції 12.05.2021
Прийнято до друку 17.06.2021*